Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES
[*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 26. aprīlī [1]

Lieta C-176/17

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej
pret
Mariusz Wawrzosek

(*Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Polija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Patēriņa kredītlīgums – Maksājuma rīkojuma izdošanas procedūra, pamatojoties uz vienkāršu vekseli, kas nodrošina no patēriņa kredītlīguma izrietošus prasījumus – Neiespējamība tiesai konstatēt iespējamu līguma noteikumu negodīgo raksturu, ja patērētājs neiesniedz iebildumu

I. Ievads

1. Tiesa jau vairākkārt ir uzsvērusi, ka valsts procesuālajām tiesībām ir izšķiroša nozīme patērētāju tiesību aizsardzības efektīvā nodrošināšanā. Tiesa it īpaši ir nospriedusi, ka valsts tiesai pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda Līgumu noteikumu direktīvas [2] piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgais raksturs [3]. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pirmo reizi Tiesai tiek vaicāts, vai valsts tiesai ir šāds pienākums arī tad, ja tā pārbauda no vekseļa izrietošas saistības un vekselis nodrošina no patēriņa kredītlīguma izrietošus prasījumus.

2. Vekselis ir vēsturisks tiesību institūts, kas radās viduslaiku ziedu laikos, pamatojoties uz naudas maiņas darījumiem starp komersantiem [4]. Apjomīgie likumdošanas darbi 19. gadsimtā, it īpaši Francijas 1807. gada *Code de commerce*, atbrīvoja vekseli no šīm kārtu važām [5], un tas kļuva par instrumentu, kas visu kārtu pilsoņiem nodrošināja piekļuvi bezskaidras naudas maksājumu apritei [6]. Lielākā daļa Savienības dalībvalstu ir 1930. gada Ženēvas Konvencijas par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā līgumslēdzējas puses, kuras mērķis bija vekseļu tiesību saskaņošana starptautiskā līmenī.

1 Oriģinālvaloda – vācu.

2 Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

3 Skat., piemēram, spriedumus, 2010. gada 9. novembris, *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:659, 49. punkts), 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 42. punkts), un 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283, 52. punkts).

4 Skat. H. Coing, *Europäisches Privatrecht I*, Minhene, 1985, 543. lpp.

5 H. Coing. *Europäisches Privatrecht II*. Minhene, 1989, 570. lpp.

6 Ch. Bergfeld. "Preußen und das Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch". *Ius Commune* 14 (1987), 105. un 106. lpp.

3. Vienkāršu vekseļu, t.i., vekseļu, kuru gadījumā vekseļa izrakstītājs pats apņemas samaksāt summu, kā nodrošinājuma līdzekļa izmantošana saistībā ar patēriņa kredītlīgumiem Polijā – pretēji tam, kā tas daļēji ir citās valstīs [7], – ir atļauta un izplatīta prakse. Polijas procesuālajās tiesībās ir paredzēta ātra maksājuma rīkojuma procedūra, pamatojoties uz vienkāršu vekseli, kas ļauj tiesai veikt tikai formālu vienkāršā vekseļa vērtējumu. Tāpēc, ja vekseļa mērķis ir nodrošināt aizdevuma līgumu, maksājuma rīkojuma procedūra nepieļauj pamatā esošā aizdevuma līguma vērtējumu. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu dod Tiesai iespēju izteikt viedokli par to, vai šī procedūra ir saderīga ar Līgumu noteikumu direktīvu un Patēriņa kredīta direktīvu [8].

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

4. Līgumu noteikumu direktīvā ir reglamentēti negodīgi noteikumi patērētāju līgumos. Tās 3. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

"Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam."

5. Šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam [..]."

6. Šīs direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos."

7. Patēriņa kredīta direktīvu atbilstoši tās 2. panta 1. punktam piemēro kredītlīgumiem. 3. panta c) punktā kredītlīgums ir definēts kā "līgums, ar ko kreditors piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā".

8. Patēriņa kredīta direktīvas 17. panta 1. punktā ir noteikts:

"Gadījumā, ja kreditora tiesības saskaņā ar kredītlīgumu vai līgumu kā tādu cedē trešajai personai, patērētājam ir tiesības vērsties tiesā pret cesionāru, izmantojot jebkuru aizsardzību, kas viņam bija pieejama pret sākotnējo kreditoru, tostarp ieskaitu, ja tāds ir atļauts attiecīgajā dalībvalstī."

9. Šīs direktīvas 22. pantā ir paredzēts:

"1. Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāji nevar atteikties no tiesībām, kas viņiem piešķirtas ar valstu tiesību aktiem, ar kuriem īsteno šo direktīvu vai kuri atbilst šai direktīvai.

7 Pie tādām pieder Beļģija, Bulgārija, Dānija, Vācija, Igaunija, Somija, Francija, Latvija, Luksemburga, Nīderlande, Slovākijas Republika, Slovēnija, Zviedrija, Čehijas Republika un Apvienotā Karaliste.

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.).

3. Turklāt dalībvalstis nodrošina, ka noteikumus, ko tās pieņem, īstenojot šo direktīvu, nevar apiet, izmantojot veidu, kā līgumi formulēti, jo īpaši kredītu izņemšanu vai kredītlīgumus, uz ko attiecas šīs direktīvas darbības joma, integrējot kredītlīgumos, kuru būtība vai mērķis ļautu izvairīties no tās piemērošanas.

[..]"

B. Valsts tiesības

10. Tiesību normas par maksājuma rīkojuma procedūru, pamatojoties uz vekseli, ir ietvertas Polijas *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā – "*KPC*"). *KPC* 485. panta 2. punktā ir noteikts:

"Tiesa izdod maksājuma rīkojumu arī attiecībā uz personu, kurai ir maksāšanas pienākums, pamatojoties uz pareizi aizpildītu vekseli [..], ja nav šaubu par vekseļa īstumu un saturu. Ja no vekseļa [..] izrietošās tiesības ir nodotas prasītājam, maksājuma rīkojums tiek izdots tikai tad, ja tiek iesniegti prasījumu pamatojoši dokumenti, ja vien šo tiesību pāreja uz prasītāju tieši neizriet no vekseļa [..]."

11. *KPC* 486. panta 1. punktā tiek papildināts:

"Ja nav konstatējami maksājuma rīkojuma izdošanai nepieciešamie priekšnoteikumi, priekšsēdētājs nosaka tiesas sēdes datumu, ja vien lieta var tikt izskatīta bez tiesas sēdes."

12. *KPC* 491. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Maksājuma rīkojumā tiesa aicina atbildētāju samaksāt visu parādu kopā ar izdevumiem divu nedēļu laikā, sākot no maksājuma rīkojuma izsniegšanas dienas, vai šajā termiņā iesniegt iebildumus. [..]."

13. *KPC* 492. pantā ir noteikts:

"1. § Maksājuma rīkojums ar izdošanas brīdi kļūst par nodrošinājuma līdzekli, kurš ir izpildāms bez izdarītas atzīmes par izpildāmību. [..]

3. § Maksājuma rīkojums, kas izdots, pamatojoties uz vekseli [..], ir izpildāms uzreiz pēc parāda samaksas termiņa beigām. Ja tiek iesniegti iebildumi, tiesa, pamatojoties uz atbildētāja iesniegumu, var apturēt izpildi. [..]."

14. *KPC* 493. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Iebildumus iesniedz tiesā, kas izdevusi maksājuma rīkojumu. Atbildētājs iebildumos informē, vai tas pilnībā vai daļēji apstrīd maksājuma rīkojumu, norāda iebildumu pamatus, kuri, lai izvairītos no tiesību zaudēšanas, ir jāpiesaka pirms aizstāvības pēc būtības, kā arī faktus un pierādījumus. [..]"

15. *Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (Likums par tiesāšanās izdevumiem civillietās) 19. panta 4. punktā ir paredzēts, ka atbildētājam ir jāsedz trīs ceturtdaļas no tiesāšanās izdevumiem, ja viņš par maksājuma rīkojumu iesniedz iebildumu.

16. Saistībā ar noteikumiem patērētāju līgumos *Kodeks cywilny* (Civilkodekss, turpmāk tekstā – "*KC*") 385. pantā ir paredzēts:

"1. § Patēriņa līguma noteikumi, kuri nav individuāli saskaņoti, patērētājam nav saistoši, ja tie viņa tiesības un pienākumus nosaka pretēji labiem tikumiem, rupji neievērojot viņa intereses (nepieļaujami līguma noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem par pušu pamatpienākumiem, it īpaši cenu vai atlīdzību, ja tie ir nepārprotami formulēti.

2. § Ja kāds līguma noteikums patērētājam nav saistošs saskaņā ar 1. punktu, pārējā daļā līgums turpina būt pusēm saistošs."

17. Attiecībā uz vienkāršo vekseli *Ustawa prawo wekslowe* (Vekseļu likums) 101. pantā ir noteikts:

"Vienkāršajā vekselī ir ietverts: 1) nosaukums "vekselis" dokumenta tekstā valodā, kurā tas izrakstīts; 2) beznosacījuma solījums samaksāt konkrētu naudas summu; 3) konkrēts samaksas termiņš; 4) konkrēta samaksas vieta; 5) tās personas vārds, kuras labā vai vārdā ir jāveic samaksa; 6) vekseļa izrakstīšanas vieta un datums; 7) vekseļa izrakstītāja paraksts."

18. Patēriņa kredīta direktīvas noteikumi Polijas tiesībās tika transponēti ar 2011. gada 12. maija *Ustawa o kredycie konsumenckim* (Patēriņa kredītu likums, turpmāk tekstā – "*UKK*"). *UKK* 41. pantā ir noteikts:

"l. Patērētāja vekselī [..], kurš tiek iesniegts kreditoram tāda maksājuma veikšanas vai nodrošināšanas nolūkā, kas izriet no patēriņa kredītlīguma, jābūt ietvertam noteikumam "nav uzdevumā" vai citam līdzīgas nozīmes noteikumam.

2. Ja kreditors pieņem vekseli [..], kurā nav ietverts noteikums "nav uzdevumā", un šis vekselis [..] tiek nodots citai personai, kreditoram ir jāatlīdzina patērētāja zaudējumi saistībā ar vekseļa samaksu [..].

3. 2. punktu piemēro arī tad, ja vekselis [..] ir nonācis citas personas īpašumā pret kreditora gribu."

III. Fakti un pamatlieta

19. 2015. gada 3. decembrī prasītāja pamatlietā *Profi Credit Polska S.A*. ar juridisko adresi Beļsko-Bjalā [*Bielsko-Biała*] (turpmāk tekstā – "banka") noslēdza aizdevuma līgumu ar atbildētāju pamatlietā *Mariusz Wawrzosek*. Kā zināms iesniedzējtiesai, pamatojoties uz citām lietām, kas ir tikušas ierosinātas pēc prasītājas pieteikuma, runa ir par iepriekš formulētu standarta līgumu ar noteikumu, saskaņā ar kuru aizņēmējs uzņemas pienākumu izrakstīt vienkāršu vekseli aizdevēja prasījumu, kas izriet no aizdevuma līguma, nodrošināšanai. Izpildot šo pienākumu, atbildētājs izsniedza prasītājai parakstītu blanko vekseli.

20. Pēc tam atbildētājs neatmaksāja aizdevumu. Tāpēc prasītāja paziņoja par atkāpšanos no aizdevuma līguma un blanko vekselī ierakstīja summu 3268,38 PLN apmērā.

21. Prasītāja lūdza iesniedzējtiesu, pamatojoties uz vienkāršo vekseli, izdot maksājuma rīkojumu 3268,38 PLN apmērā pret atbildētāju. Tā ir pievienojusi pieteikumam pareizi aizpildītu un parakstītu vekseli, kā arī paziņojumu par atkāpšanos no aizdevuma līguma, taču ne pašu līgumu.

22. Kā izklāsta iesniedzējtiesa, saskaņā ar valsts tiesībām maksājuma rīkojuma procedūra, pamatojoties uz vekseli, norisinās divās stadijās. *Pirmā stadija* sākas, iesniedzot lūgumu izdot maksājuma rīkojumu. Atbildētājam par to netiek paziņots. Atbilstoši *KPC* 485. panta 2. punktam tiesa izdod maksājuma rīkojumu, ja ir iesniegts pareizi aizpildīts vekselis un "nav šaubu par vekseļa īstumu un saturu". Atbilstoši iesniedzējtiesas norādītajam valsts judikatūrā šī tiesību norma tiek interpretēta tādējādi, ka

pirmajā tiesvedības stadijā *ex officio* tiek tikai pārbaudīts, vai vekseļa dokuments ir īsts un atbilst likumā noteiktajai formai. Ja šīs prasības ir izpildītas, tiesai ir pienākums izdot maksājuma rīkojumu, nepārbaudot pamatsaistību saturu. Ja ar vekseli ir nodrošināts no aizdevuma līguma izrietošs prasījums, prasītājs pirmajā tiesvedības stadijā kā pierādījumu var iesniegt tikai vekseļa dokumentu. Viņam nav jāiesniedz pierādījums par to, ka no aizdevuma līguma izrietošais nodrošinātais prasījums pastāv un ir spēkā.

23. Maksājuma rīkojums kopā ar prasītāja procesuālo rakstu, ar kuru ir tikusi uzsākta procedūra, un informāciju par iebilduma iesniegšanu tiek izsniegts atbildētājam. Iebilduma iesniegšanas termiņš ir divas nedēļas no maksājuma rīkojuma izsniegšanas brīža. Pamatojoties uz atbildētāja iesniegumu, tiesa atbilstoši *KPC* 492. panta 3. punktam var apturēt izpildi. Atbilstoši iesniedzējtiesas norādītajam atbildētājs šajā *otrajā* tiesvedības *stadijā* var iesniegt iebildumus ne tikai pret saistībām, kas izriet no vekseļa, bet arī pret prasījumiem, kas izriet no pamatsaistībām, piemēram, pamatā esošā patēriņa kredītlīguma noteikuma negodīgo raksturu. Ja atbildētājs pret to neiesniedz iebildumu, maksājuma rīkojums atbilstoši *KPC* 492. panta 1. punktam kļūst par nodrošinājuma līdzekli, kas ir izpildāms bez izdarītas atzīmes par izpildāmību. Tas iegūst *res judicata* spēku attiecībā uz saistībām, kas izriet no vekseļa, taču ne attiecībā uz prasījumu, kas izriet no pamatsaistībām.

IV. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

24. 2017. gada 17. februāra lēmumā, kas tika saņemts 2017. gada 6. aprīlī, *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa) atbilstoši LESD 267. pantam uzdeva Tiesai šādu jautājumu prejudiciālā nolēmuma sniegšanai:

"Vai Līgumu noteikumu direktīvas tiesību normas, it īpaši tās 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī Patēriņa kredīta direktīvas tiesību normas, it īpaši tās 17. panta 1. punkts un 22. panta 1. punkts, liedz uzņēmējam (aizdevējam) pieteikt prasījumu, kas pamatojas uz pareizi aizpildītu vekseli, pret patērētāju (aizņēmēju) maksājuma rīkojuma procedūrā atbilstoši *KPC* 485. panta 2. punktam un nākamajiem pantiem saistībā ar *UKK* 41. pantu, saskaņā ar kuriem valsts tiesa drīkst pārbaudīt no vekseļa izrietošā prasījuma spēkā esamību tikai attiecībā uz vekseļa formas prasību ievērošanu, neizvērtējot pamatsaistības?"

25. Tiesvedībā Tiesā rakstveida apsvērumus iesniedza un arī 2018. gada 1. marta tiesas sēdē piedalījās Polijas Republika un Eiropas Komisija.

V. Juridiskais vērtējums

26. Turpinājumā vispirms interpretēšu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un vērtēšu tā pieņemamību, pēc tam analizēšu Patēriņa kredīta direktīvu un nobeigumā – Līgumu noteikumu direktīvu.

A. Par uzdotā jautājuma interpretāciju un lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

27. Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas zināt, vai Līgumu noteikumu direktīva un Patēriņa kredīta direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka tām pretrunā ir valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram maksājuma rīkojuma procedūrā, pamatojoties uz vienkāršu vekseli, valsts tiesa drīkst vērtēt tikai vekselim izvirzīto formālo prasību ievērošanu, un ir izslēgts ar vienkāršo vekseli nodrošinātā aizdevuma līguma vērtējums.

28. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa paskaidro, ka šis pamatsaistību vērtējums tiek veikts tikai tad, ja patērētājs pret maksājuma rīkojumu iesniedz iebildumu. Manuprāt, apstrīdētā procedūra ir jāvērtē kopumā, tātad gan pirmā stadija pirms iebilduma iesniegšanas, gan otrā stadija pēc tam.

29. Prejudiciālo jautājumu es saprotu arī tādējādi, ka iesniedzējtiesa tajā balstās uz iespēju vērtēt pamatsaistības, tātad aizdevuma līgumu. Tāpēc nav nozīmes tam, vai vienkāršais vekselis, vērtējot atsevišķi, ir līgums, kas ietilpst Līgumu noteikumu direktīvas piemērošanas jomā.

30. Tiesvedības valsts tiesā priekšmets pirmajā stadijā gan ir tikai vienkāršais vekselis. Pamatsaistības par tiesvedības priekšmetu kļūst tikai otrajā stadijā, pamatojoties uz patērētāja iebildumu. Taču no minētā neizriet, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai acīmredzami nav nekāda sakara ar pamatlietas priekšmetu un tāpēc tā nebūtu pieņemama [9]. Tas tāpēc, ka uzdotais jautājums galvenokārt ir par to, vai ar Savienības tiesībām saderīga ir situācija, kad Polijas tiesībās no patērētāja tiek pieprasīta konkrēta rīcība, lai aizdevuma līgums kļūtu par tiesvedības priekšmetu un valsts tiesai tiktu dota iespēja to vērtēt, vai arī Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka šim vērtējumam ir jānotiek jau pirmajā stadijā.

B. Par Patēriņa kredīta direktīvu

31. Patēriņa kredīta direktīvas mērķis ir pilnīgi saskaņot dažus dalībvalstu tiesību normu aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu. Lai aizsargātu patērētāju, tajā tostarp ir paredzēti vairāki kreditora pienākumi sniegt informāciju.

32. Saistībā ar kredītu galvojumiem Patēriņa kredīta direktīvā ir paredzēts, ka informācijā, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas, ir jānorāda attiecīgā gadījumā nepieciešamie galvojumi [10]. Tāpat vajadzīgie galvojumi pieder pie kredītlīgumā obligāti sniedzamās informācijas [11]. Patēriņa kredīta direktīvā nav ietverts cits tiesiskais regulējums par galvojumiem, it īpaši par vienkāršajiem vekseļiem, kas nodrošina no patēriņa kredītlīguma izrietošu prasījumu.

33. Turpretim direktīvā, kas bija spēkā pirms Patēriņa kredīta direktīvas, vekselis bija minēts. Tajā bija paredzēts, ka dalībvalstis, kas ļāva patērētājam dot nodrošinājumu ar vekseļiem, tai skaitā ar īstermiņa parādzīmēm un čekiem, nodrošināja to, ka patērētājs ir pienācīgi aizsargāts, šādi izmantojot šos līdzekļus [12].

34. Šī tiesību norma netika pārņemta jaunajā Patēriņa kredīta direktīvā. Lai gan pirmajā Komisijas priekšlikumā grozījumiem iepriekšējā direktīvā ir ietverts pat vēl stingrs aizliegums kreditoram no patērētāja pieprasīt vai viņam piedāvāt vekseli kā patēriņa kredīta galvojumu [13], galīgajā Patēriņa kredīta direktīvas formulējumā nav ietverta neviena tiesību norma par vekseļiem.

9 Skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 25. punkts).

10 5. panta 1. punkta otrās daļas n) apakšpunkts.

11 10. panta 2. punkta o) apakšpunkts.

12 Padomes Direktīvas 87/102/EEK (1986. gada 22. decembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1986, L 42, 48. lpp.) 10. pants.

13 Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu saskaņošanu attiecībā uz patēriņa kredītu, COM(2002) 443, galīgā redakcija (OV 2002, C 331E, 200. lpp.), 18. pants. Ar COM(2004) 747, galīgā redakcija, būtiski grozījumi netika izdarīti.

35. No minētā var tikai secināt, ka atbilstoši Savienības likumdevēja gribai dalībvalstīm ir jāļauj izlemt par to, vai vekselis var tikt izmantots, lai nodrošinātu patēriņa kredītu. Dalībvalstu tiesības pieņemt tiesisko regulējumu, salīdzinot ar iepriekšējo direktīvu, pat ir kļuvušas plašākas. Kamēr dalībvalstīm, esot spēkā iepriekšējai direktīvai, vēl bija jānodrošina, ka patērētājs, izmantojot vekseli, ir pienācīgi aizsargāts [14], Patēriņa kredīta direktīvā vairs nav ietverta attiecīga tiesību norma, kurā ir paredzēts šāds dalībvalstu pienākums.

Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 1. punkta pārkāpuma neesamība

36. Tomēr iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai Polijas tiesiskais regulējums ir pretrunā Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 1. punktam. Tas aizliedz dalībvalstīm savos tiesību aktos saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no direktīvā paredzētajiem, *ciktāl* šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi. Taču attiecībā uz vienkāršo vekseli šim jautājumam nav nozīmes, jo ar direktīvu, kā tikko izklāstīts, tieši nav tikusi veikta saskaņošana vekseļa kā nodrošinājuma līdzekļa attiecībā uz patēriņa kredītu jomā. Turklāt no pamatlietas faktiem nevar arī secināt, vai *īpaši* saskaņotajās jomās [15] ir tikuši ieviesti vai saglabāti atšķirīgi valsts tiesību akti. Tāpēc nešķiet, ka tiek pārkāptas direktīvas 22. panta 1. punkta prasības.

Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 2. punkta pārkāpuma neesamība

37. Taču Komisija pārstāv viedokli, ka ir konstatējams Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 2. punkta pārkāpums. Tas uzliek dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka patērētāji nevar atteikties no tiesībām, kas viņiem piešķirtas ar valstu tiesību aktiem, ar kuriem īsteno šo direktīvu.

38. Tomēr nešķiet, ka *M. Wawrzosek* ir atteicies no savām tiesībām saskaņā ar Polijas tiesībām tāpēc, ka viņš ir izrakstījis vekseli. Tas tāpēc, ka atteikšanās Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 2. punkta izpratnē priekšnoteikums ir tāds, ka patērētājs ar skaidru paziņojumu vai konsekventu rīcību rada situāciju, kad pastāvošas tiesības, kas viņam ir, pamatojoties uz direktīvas transponēšanai nepieciešamajām valsts tiesību normām, pilnīgi vai daļēji zūd. Tomēr lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nekas neliecina par to, ka šādas tiesības pastāvēja, no kurām *M. Wawrzosek* saistībā ar vienkāršo vekseli vai citā veidā atteicās.

Apiešanas Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 3. punkta izpratnē neesamība

39. Pretēji iesniedzējtiesas un Komisijas viedoklim no patēriņa kredītlīguma izrietošo prasījumu pret patērētāju nodrošināšana ar vienkāršo vekseli nav arī direktīvas transponēšanai nepieciešamo valsts tiesību normu apiešana, kas atbilstoši Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 3. punktam nebūtu pieņemama.

40. Vienkāršā vekseļa priekšrocība attiecībā uz kreditoru gan ir tāda, ka viņam pirmajā maksājuma rīkojuma procedūras stadijā ir piešķirts pierādīšanas atvieglojums, jo viņam ir jāpierāda tikai vekseļa īstums un formālā spēkā esamība. Taču minētais nenozīmē pierādīšanas pienākuma apvēršanu saistībā ar kreditora pienākumiem sniegt informāciju, kas nozīmētu apiešanu Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 3. punkta izpratnē.

14 Skat. iepriekš 33. punktu.

15 Skat. spriedumu, 2012. gada 12. jūlijs, *SC Volksbank România* (C-602/10, EU:C:2012:443, 38. punkts), un rīkojumu, 2016. gada 12. oktobris, *Horžić* un *Pušić* (C-511/15 un C-512/15, EU:C:2016:787, 26. punkts).

41. Kā Tiesa jau ir konstatējusi, Patēriņa kredīta direktīvā nav ietverts tiešs tiesiskais regulējums par pierādīšanas pienākumu saistībā ar to, ka kreditors ir izpildījis savus pienākumus sniegt informāciju atbilstoši šai direktīvai [16]. Tomēr Tiesa no 22. panta 3. punkta ir secinājusi, ka no līgumā ietverta noteikuma nedrīkst izrietēt pierādīšanas pienākuma apvēršana attiecībā uz kreditora pienākumu sniegt informāciju izpildi [17].

42. Ja pirmajā valsts tiesvedības stadijā pamatsaistības netiek vērtētas, runa nav par pierādīšanas pienākuma sadales tiesisko regulējumu, bet gan tikai par tiesvedībā izskatāmo jautājumu ierobežošanu. Turpretim attiecībā uz vekseļa īstumu un formālo spēkā esamību kreditoram pirmajā stadijā ir neierobežots pierādīšanas pienākums.

43. Tiklīdz patērētājs ar savu iebildumu pret maksājuma rīkojumu uzsāk tiesvedības otro stadiju, arī pamatsaistības kļūst par tiesvedības priekšmetu. No šī brīža kreditoram ir jāpierāda, ka viņš ir izpildījis savu pienākumu sniegt informāciju.

44. Tāpēc ar attiecīgo Polijas tiesību regulējumu netiek ietekmēta pierādīšanas pienākuma sadale. Līdz ar to aizdevuma līguma noteikums, kas liek *M. Wawrzosek* izrakstīt vekseli, nav līguma formulējums, kas ir pretrunā Patēriņa kredīta direktīvas 22. panta 3. punktā ietvertajam apiešanas aizliegumam.

45. Turklāt ir jānoraida arī Komisijas argumentācija, ka ar vekseli, par kuru ir notikusi vienošanās, tiek apieta Patēriņa kredīta direktīva, jo tādējādi pastāvot risks, ka tiesā netiek vērtēts tas, vai kreditors ir izpildījis pienākumus sniegt informāciju. Tas tāpēc, ka šāds viedoklis praktiski nozīmētu, ka vienkāršais vekselis kā nodrošināšanas līdzeklis nebūtu pieļaujams patēriņa kredītlīgumu gadījumā. Taču tas būtu pretrunā Savienības likumdevēja gribai, kas ļauj dalībvalstīm izvēlēties, vai tās atļauj šo instrumentu izmantot kā nodrošināšanas līdzekli patēriņa kredītlīgumu gadījumā [18].

Par jautājumu, vai tiek pārkāpts Patēriņa kredīta direktīvas 17. panta 1. punkts

46. Lūgums sniegt prejudiciālu jautājumu liek uzdot arī jautājumu, vai Patēriņa kredīta direktīvas 17. panta 1. punktam ir pretrunā saskaņā ar Polijas tiesībām kredīta nodrošināšanai izrakstīta vienkārša vekseļa izmantošana.

47. Taču Patēriņa kredīta direktīvas 17. panta 1. punktā runa ir par situāciju, kad trešā persona, kas nav sākotnējā patēriņa kredītlīguma puse, ir kļuvusi par īpašnieku prasījumam pret patērētāju. Turpretim *M. Wawrzosek* sākotnējo aizdevuma līgumu ir noslēdzis ar prasītāju. Tātad labuma guvējs no vekseļa un aizdevējs ir viena un tā pati persona. Banka nav nedz cedējusi trešajām personām savas no aizdevuma līguma izrietošās tiesības, nedz indosējusi vekseli. Līdz ar to 17. panta 1. punktam nav nozīmes lēmuma pieņemšanā pamatlietā un Tiesai nav jāanalizē šī tiesību norma.

48. Tikai papildus ir jānorāda, ka Polijas Patēriņa kredītu likuma 41. pantā ir paredzēts, ka vekselī, kuru patērētājs izraksta, lai nodrošinātu kreditora no patēriņa kredītlīguma izrietošu prasījumu, obligāti ir jābūt noteikumam, kas aizliedz pārnešanu ar indosamentu. Ja kreditors pieņem patērētāja vekseli bez šī noteikuma un tas nonāk pie trešās personas – turklāt nav nozīmes tam, vai tas notiek ar vai bez kreditora piekrišanas, – kreditoram ir jāatlīdzina patērētājam ar to radītie zaudējumi.

16 Spriedums, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance* (C-449/13, EU:C:2014:2464, 22. punkts).

17 Spriedums, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance* (C-449/13, EU:C:2014:2464, 30. un 31. punkts).

18 Skat. iepriekš 35. punktu.

Starpsecinājumi

49. Tāpēc var konstatēt, ka Patēriņa kredīta direktīvas tiesību normām nav pretrunā tāds tiesiskais regulējums kā šajā gadījumā apstrīdētais.

C. Par Līgumu noteikumu direktīvu

Līgumu noteikumu direktīvas pamatprincipi

50. Līgumu noteikumu direktīvas mērķis ir novērst negodīgu noteikumu izmantošanu līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

51. Līgumu noteikumu direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, nav saistoši patērētājam. Atbilstoši direktīvas 7. panta 1. punktam dalībvalstīm ir jānodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.

52. Šis tiesiskais regulējums ir balstīts uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā attiecībā uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu un tā rīcībā ir mazāks informācijas daudzums, kas nozīmē, ka patērētājs piekrīt pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas īstenot savu ietekmi uz to saturu [19].

53. Attiecīgi valsts tiesībām ir jānodrošina patērētājam efektīva tiesību aizsardzība tiesā, sniedzot tam iespēju apstrīdēt tiesā strīdīgo līgumu un darīt to ar saprātīgiem procesuālajiem nosacījumiem, tādējādi neizvirzot to tiesību īstenošanai tādus nosacījumus īpaši attiecībā uz termiņiem vai izmaksām, kas pārmērīgi apgrūtina vai padara praktiski neiespējamu ar Līgumu noteikumu direktīvu nodrošināto tiesību īstenošanu [20].

54. Tiesa atkārtoti ir nospriedusi, ka, tā kā civilprocesa tiesības nav tikušas saskaņotas, civiltiesisko prasījumu īstenošanas reglamentācijai saskaņā ar procesuālās autonomijas principu ir jānotiek dalībvalstu tiesību sistēmās. Šajā ziņā tām ir jānodrošina, ka valsts tiesību normas nav mazāk labvēlīgākas par tām, kas reglamentē līdzīgas situācijas, kurām ir piemērojamas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un ka tās nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina patērētājiem Savienības tiesībās piešķirto tiesību īstenošanu (efektivitātes princips) [21].

55. Tā kā šajā lietā nav konstatējamas norādes, kas varētu likt šaubīties par atbilstību līdzvērtības principam, ir tikai jāpārbauda, vai Polijas tiesību regulējums ir pretrunā efektivitātes principam. Šajā ziņā saskaņā ar Tiesas judikatūru ir jāņem vērā attiecīgās tiesību normas vieta visā procesā, procesa norise un attiecīgā procesa īpatnības [22].

19 Spriedumi, 2017. gada 7. decembris, *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945, 36. punkts un tajā minētā judikatūra), 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 39. punkts), un 2000. gada 27. jūnijs, *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores* (no C-240/98 līdz C-244/98, EU:C:2000:346, 25. punkts).

20 Spriedumi, 2017. gada 7. decembris, *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945, 38. punkts), un 2015. gada 1. oktobris, *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 59. punkts).

21 Spriedumi, 2017. gada 7. decembris, *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945, 38. punkts), 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, 40. punkts), un 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 46. punkts).

22 Spriedumi, 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, 43. punkts), un 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 49. punkts).

56. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru – kas tostarp ir tikusi pasludināta saistībā ar maksājuma rīkojuma procedūru – efektivitātes princips pieprasa, lai valsts tiesa līguma noteikuma negodīgo raksturu vērtētu pēc savas iniciatīvas, *līdzko tās rīcībā ir visi nepieciešamie faktiskie un tiesiskie elementi* [23].

Piemērošana vienkārša vekseļa izpildei saskaņā ar Polijas tiesībām

57. Saskaņā ar *šo* kritēriju Polijas tiesiskais regulējums atbilst Līgumu noteikumu direktīvas 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam. Tas tāpēc, ka *pirmajā* maksājuma rīkojuma procedūras *stadijā* tiesas rīcībā ir tikai vekselis, kura īstumu un formālo spēkā esamību tā vērtē. Vekseļa pamatā esošais aizdevuma līgums tiesai netiek iesniegts. Tāpēc tās rīcībā nav faktiskie un tiesiskie elementi, kas ir nepieciešami, lai vērtētu, vai aizdevuma līgumā ir iekļauts negodīgs noteikums.

58. Turpretim *otrajā* tiesvedības *stadijā*, kas tiek uzsākta ar patērētāja iebildumu pret maksājuma rīkojumu, tiesa vērtē no pamatsaistībām izrietošus iebildumus. Tikai šajā tiesvedības stadijā tiesas rīcībā ir visi nepieciešamie faktiskie un tiesiskie elementi, jo tai atbilstoši *KPC* 493. panta 1. punktam tiek norādīts uz faktiem un pierādījumiem, kas ir nepieciešami, lai vērtētu aizdevuma līguma negodīgo raksturu.

59. Ir jānorāda, ka Polijas procesuālajās tiesībās pirmajā tiesvedības stadijā tiek izvirzītas augstākas prasības maksājuma rīkojuma izdošanai, nekā tas tiek prasīts Regulā 1896/2006 par Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru [24] saistībā ar Eiropas maksājuma rīkojuma izdošanu, kas var tikt izmantota, lai izpildītu prasījumus pret patērētājiem. Tas tāpēc, ka saskaņā ar Polijas tiesībām prasītājam pirmajā tiesvedības stadijā ir jāiesniedz vekseļa dokuments un līdz ar to pierādījums. Turpretim atbilstoši Regulas 1896/2006 7. panta 2. punkta e) apakšpunktam pierādījumi saistībā ar izvirzīto prasījumu ir tikai jāapraksta, taču tie tiesai nav jāiesniedz.

Nošķiršana no līdzšinējās judikatūras par neatbilstību Līgumu noteikumu direktīvai

60. Pamatlietas fakti šajā ziņā atšķiras no faktiem, saistībā ar kuriem Tiesa ir konstatējusi neatbilstību Līgumu noteikumu direktīvai. Lietā *Banco Español de Crédito* valsts tiesas rīcībā jau maksājuma rīkojuma procedūras sākumā bija faktiskie un tiesiskie elementi, kas bija nepieciešami, lai vērtētu līguma noteikumu negodīgo raksturu. Tomēr tai saskaņā ar valsts procesuālo tiesību normu bija liegts pēc savas iniciatīvas vērtēt noteikuma negodīgo raksturu, un tāpēc Tiesa atzina šo tiesību normu par nesaderīgu ar Līgumu noteikumu direktīvu [25]. Lietā *Finanmadrid EFC* gan maksājuma rīkojuma procedūra, gan pēc tam notikusī izpildes procedūra beidzās, nepārbaudot *ex officio* līguma, kurš bija jāizpilda tiesvedībā, noteikuma negodīgo raksturu, lai gan "Secretario judicial", kurš vadīja maksājuma rīkojuma procedūru, un tiesas, kurā notika izpildes procedūra, rīcībā bija faktiskie un tiesiskie elementi, kas bija nepieciešami negodīgā rakstura vērtējumā [26].

61. Pamatlietā piemērojamais tiesiskais regulējums nav pretrunā arī principiem, kurus Tiesa ir izstrādājusi lietā *Aziz*. Ja draud vai ir jau tikuši veikti izpildes pasākumi, lai atsavinātu patērētāja un viņa ģimenes mājokli, kas veido viņu galveno dzīvesvietu, Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesai, kurai ir jāizlemj par patērētāju līguma noteikuma negodīgo raksturu, ir jābūt tiesībām veikt pagaidu pasākumus, lai izbeigtu vai apturētu prettiesisku piedziņas vēršanas uz nekustamo īpašumu procedūru, tādējādi

23 Spriedumi, 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, 36. punkts), 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 57. punkts), un 2009. gada 4. jūnijs, *Pannon GSM* (C-243/08, EU:C:2009:350, 35. punkts).

24 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1896/2006 (2006. gada 12. decembris), ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru (OV 2006, L 399, 1. lpp.).

25 Spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 52. un 53. punkts).

26 Spriedums, 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, 45., 46. un 50. punkts).

nodrošinot pilnīgu Līgumu noteikumu direktīvā paredzētās aizsardzības efektivitāti [27]. Piešķirot patērētājam tikai tiesības uz tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas ir radušies, veicot mājokļa atsavināšanas izpildes pasākumus, netiek sasniegts Līgumu noteikumu direktīvā pieprasītais aizsardzības līmenis [28].

62. Vispirms ir jānorāda, ka Tiesa šos principus ir izstrādājusi saistībā ar tiesisko aizsardzību pret izpildes pasākumiem, kuri ir vērsti pret nekustamo īpašumu, kas ir patērētāja ģimenes mājoklis. Kā Tiesa ir precizējusi lietā *Kušionová*, par neatbilstību Līgumu noteikumu direktīvai liecina it īpaši tiesības uz mājokļa neaizskaramību, kas ir aizsargātas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta 1. punktā un Pamattiesību hartas 7. pantā [29]. Turpretim maksājuma rīkojuma izdošanas procedūra, pamatojoties uz vienkāršu vekseli, ir ievērojami mazāk sensitīva.

63. Turklāt maksājuma rīkojums saskaņā ar Polijas tiesībām gan ir nodrošinājuma līdzeklis, kurš ir izpildāms bez izdarītas atzīmes par izpildāmību. Taču *KPC* 492. panta 3. punkta otrajā teikumā ir paredzēts, ka tiesa pēc iebilduma iesniegšanas, pamatojoties uz iesniegumu, var apturēt izpildi. Tātad tā var veikt pagaidu pasākumus, lai izbeigtu vai apturētu prettiesisku izpildes procedūru, kas nozīmē, ka patērētājs nav ierobežots tikai uz zaudējumu atlīdzināšanu.

64. Tikai papildus ir jānorāda, ka atbilstoši Regulas 1896/2006 23. pantam izpilde, pamatojoties uz Eiropas maksājuma rīkojumu, var tikt apturēta vai ierobežota tikai pēc atbildētāja iesnieguma. Šajā ziņā Polijas tiesiskajā regulējumā nav izvirzītas augstākas prasības par tām, kas ir izvirzītas Eiropas maksājuma rīkojuma procedūrā.

65. Kā visbeidzot norāda Polijas valdība, iebilduma iesniegšana novērš to, ka maksājuma rīkojums iegūst *res judicata* spēku. Lietā *Finanmadrid EFC* Tiesa nosprieda, ka Līgumu noteikumu direktīvas prasības tiek pārkāptas, ja, lēmumam iegūstot *res judicata* spēku, patērētājam zūd iespēja atsaukties uz aizdevuma līguma noteikuma negodīgo raksturu, vēršoties pret pārdevēja vai piegādātāja prasību, kas pamatojas uz aizdevuma līgumu [30]. Ja patērētājs iesniedz iebildumu, viņš saskaņā ar valsts procesuālajām tiesībām novērš, ka maksājuma rīkojums iegūst *res judicata* spēku. Turklāt tas otrajā tiesvedības stadijā var atsaukties uz aizdevuma līguma noteikuma negodīgo raksturu. Ja patērētājs iesniedz iebildumu, nav konstatējama neatbilstība principiem, kurus Tiesa ir izstrādājusi lietā *Finanmadrid EFC*.

66. Arī, ja patērētājs neiesniedz iebildumu un maksājuma rīkojums iegūst *res judicata* spēku, lietas *Finanmadrid EFC* principus nevar piemērot. Tā kā maksājuma rīkojuma izdošanas pamats ir bijis tikai vienkāršais vekselis, maksājuma rīkojuma *res judicata* spēks attiecas tikai uz saistībām, kas izriet no vekseļa, taču ne uz aizdevuma līgumu.

67. Šajā ziņā pamatlietas fakti atšķiras no faktiem lietā *Finanmadrid EFC*. Proti, kā izklāsta Polijas valdība, patērētājs vēlāk tiesvedībā, kuras dalībnieks ir pārdevējs vai piegādātājs, joprojām var atsaukties uz aizdevuma līguma noteikuma negodīgo raksturu, kas valsts tiesai ir jāvērtē pēc savas iniciatīvas.

27 Spriedumi, 2017. gada 7. decembris, *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945, 49. punkts), 2014. gada 10. septembris, *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 66. punkts), un 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 59. punkts).

28 Spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 60. punkts).

29 Spriedums, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 64. un 65. punkts).

30 Spriedums, 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, 47. un 51. punkts); skat. arī rīkojumu, 2016. gada 21. jūnijs, *Aktiv Kapital Portfolio* (C-122/14, nav publicēts, EU:C:2016:486, 29. un 36. punkts).

68. Ja pārdevējs vai piegādātājs, pamatojoties uz maksājuma rīkojumu, ir panācis piespiedu izpildi, patērētājs it īpaši saskaņā ar netaisnas iedzīvošanās vai zaudējumu atlīdzināšanas principiem var no pārdevēja vai piegādātāja pieprasīt atpakaļ to, ko tas ir ieguvis ar izpildes pasākumiem. Tādā gadījumā patērētājs var savu prasījumu saistībā ar iedzīvošanos vai zaudējumu atlīdzināšanu pamatot tādējādi, ka aizdevuma līgumā ir ietverts negodīgs noteikums. Maksājuma rīkojuma *res judicata* spēks neliedz prasītājam celt šādu prasību, jo tas neattiecas uz iebildumiem, kas izriet no aizdevuma līguma.

69. Tiesa lietā *Aziz* attiecībā uz mājokļa atsavināšanas izpildes pasākumiem gan ir nospriedusi, ka Līgumu noteikumu direktīvai neatbilst situācija, kad patērētājam tiek norādīts tikai uz tiesībām uz tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas ir radušies mājokļa atsavināšanas dēļ [31]. Taču, kā jau minēts, lēmuma pieņemšanā būtiska nozīme bija tam, ka izpildes pasākuma dēļ patērētājs un viņa ģimene zaudētu mājokli [32].

70. Tomēr iesniedzējtiesas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav ietvertas nekādas norādes uz to, ka pamatlietā pastāv risks, ka tiks atsavināts *M. Wawrzosek* ģimenes mājoklis vai ka iestāsies līdzīgas negatīvas sekas.

71. Tāpēc Līgumu noteikumu direktīva tiek ievērota, ja patērētājs var novērst to, ka maksājuma rīkojums iegūst *res judicata* spēku, tādējādi, ka viņš iesniedz iebildumu, un pretējā gadījumā uz aizdevuma līguma negodīgo raksturu var norādīt prasījumā saistībā ar iedzīvošanos vai zaudējumu atlīdzināšanu.

Par iebilduma pret maksājuma rīkojumu nozīmi

72. No līdz šim izklāstītā izriet, ka patērētāja iebildumam pret maksājuma rīkojumu ir galvenā nozīme, lai patērētāju tiesību aizsardzība saskaņā ar Līgumu noteikumu direktīvu kļūtu praktiski efektīva. No patērētāja var sagaidīt, ka viņš šo soli sper, lai izmantotu savas tiesības.

73. Līgumu noteikumu direktīva lietās, kurās piedalās pārdevējs vai piegādātājs un patērētājs, gan pieprasa pozitīvu no līgumslēdzējām pusēm neatkarīgu valsts tiesas, kas šādas lietas izskata, iejaukšanos [33]. Taču efektivitātes principa ievērošana nevar sniegties tiktāl, lai pilnībā kompensētu attiecīgā patērētāja absolūto pasivitāti, kā to vairākkārt ir konstatējusi Tiesa [34]. Tāpēc minēto neietekmē tas, ka patērētājam ir jāiesniedz iebildums pret maksājuma rīkojumu, lai uzsāktu otro tiesvedības stadiju, kurā tiesa vērtē noteikuma negodīgo raksturu pēc savas iniciatīvas.

74. Tas it īpaši izpaužas apstāklī, ka Eiropas likumdevējs, reglamentējot Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, ir izvirzījis līdzīgas prasības. Tas tāpēc, ka principā atbildētajam ir jāiesniedz iebildums pret Eiropas maksājuma rīkojumu, lai panāktu, ka izvirzītā prasījuma pamatotība tiek vērtēta tiesvedībā atbilstoši Regulas Nr. 1896/2006 17. pantam.

75. Tomēr Komisija norāda, ka patērētājam atbilstoši *KPC* 493. panta 1. punkta otrajam teikumam, iesniedzot iebildumu, ir jānorāda uz saviem iebilduma pamatiem, kā arī faktiem un pierādījumiem. Turklāt viņam ir jāsedz tiesāšanās izdevumi.

31 Spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 60. punkts).

32 Spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 61. punkts).

33 Spriedumi, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 41. punkts), un 2000. gada 27. jūnijs, *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores* (no C-240/98 līdz C-244/98, EU:C:2000:346, 27. punkts).

34 Spriedumi, 2015. gada 1. oktobris, *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62. punkts), 2014. gada 10. septembris, *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. punkts), un 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47. punkts); skat. ģenerāladvokāta M. Špunara [*M. Szpunar*] secinājumus lietā *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2015:746, 43. punkts) un manus secinājumus lietā *Aziz* (C-415/11, EU:C:2012:700, 55. punkts).

76. Taču, pretēji Komisijas viedoklim, minētais nenozīmē, ka maksājuma rīkojuma procedūra *pati par sevi* nebūtu saderīga ar Līgumu noteikumu direktīvu. Tas tāpēc, ka, pirmkārt, šāda direktīvas interpretācija būtu pretrunā Savienības likumdevēja gribai, kas dalībvalstīm saistībā ar vienkārša vekseļa izmantošanu par nodrošinājuma līdzekli patēriņa kredītlīgumu gadījumā ir piešķīris tiesības pieņemt tiesisko regulējumu [35]. Otrkārt, tā pārmērīgi iejauktos dalībvalstu procesuālajā autonomijā.

77. Tomēr, kā ir nospriedusi Tiesa, procedūras vispārīgās uzbūves, norises un īpatnības sekas nevar būt tādas, ka rodas ievērojams risks, ka patērētājs neceļ vajadzīgos iebildumus [36].

78. Tāpēc Komisija pamatoti kritizē, ka patērētājam atbilstoši *KPC* 493. panta 1. punkta otrajam teikumam, jau iesniedzot iebildumu, ir jānorāda visi iebilduma pamati, kā arī fakti un pierādījumi. Tiesas sēdē lietas dalībnieki nebija vienisprātis par to, vai Polijas procesuālajās tiesībās tiesai ir atļauts vērtēt maksājuma rīkojuma procedūras otrajā stadijā pamatā esošo aizdevuma līgumu tikai tad, ja patērētājs uz šo iebilduma pamatu norāda, iesniedzot iebildumu, un turklāt norāda uz faktiem un pierādījumiem. Taču saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesai pēc savas iniciatīvas ir jāvērtē līguma noteikuma negodīgais raksturs. Tātad vērtējuma attiecināšana tikai uz patērētāja norādītajiem iebilduma pamatiem nav saderīga ar Līgumu noteikumu direktīvu. Iesniedzējtiesas uzdevums ir ar direktīvai atbilstošu interpretāciju nodrošināt, ka valsts procesuālajās tiesībās nav paredzēts šāds ierobežojums, vai to nepiemērot, ja nav iespējama saderīga interpretācija.

79. Tāpēc ir arī jāņem vērā Komisijas kritika, ka divu nedēļu iebildumu iesniegšanas termiņš radot ievērojamu risku, ka patērētājs neceļ vajadzīgos iebildumus. Šis arguments šķiet pamatots attiecībā uz faktiem un pierādījumiem, uz kuriem patērētājam ir jānorāda šajā termiņā. Taču divu nedēļu termiņš nav par īsu, ciktāl patērētājam šajā termiņā vispār ir jārīkojas. Tāpēc Polijas tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram patērētājam iebildums ir jāiesniedz divu nedēļu laikā no maksājuma rīkojuma izsniegšanas brīža, ir saderīgs ar efektivitātes principu tikai tad, ja viņam šajā termiņā nav jānorāda uz faktiem un pierādījumiem, kas ir aizdevuma līguma noteikumu negodīgā rakstura vērtējuma pamatā.

80. Visbeidzot ir pamatots Komisijas iebildums, ka iekasētie tiesāšanas izdevumi rada nelabvēlīgu situāciju patērētājam. Likuma par tiesāšanas izdevumiem civillietās 19. panta 4. punktā ir paredzēts, ka patērētājam, iesniedzot iebildumu, ir jāsamaksā trīs ceturtdaļas no likumā paredzētās tiesas nodevas. Turpretim prasītājam ir jāsamaksā tikai viena ceturtdaļa no tiesas nodevas, ja viņš lūdz izdot maksājuma rīkojumu. Tātad patērētājam ir jāsamaksā trīs reizes lielāka nodeva, ja viņš iesniedz iebildumu pret maksājuma rīkojumu, lai izmantotu savas no Līgumu noteikumu direktīvas izrietošās tiesības. Es pieņemu, ka šajā ziņā runa ir par tiesāšanās izdevumu avansu un ka tikai pēc tiesvedības beigām tiek galīgi izlemts par šo izdevumu sadali. Taču jau šāda tiesāšanās izdevumu avansa iekasēšana ir piemērota, lai atturētu patērētāju no iebilduma iesniegšanas. Protams, ka būtu tieši konstatējama nelabvēlīgas situācijas radīšana patērētājam, ja viņam jebkurā gadījumā neatkarīgi no tiesvedības iznākuma būtu jāmaksā trīs reizes lielāka nodeva.

81. Šie trīs Polijas tiesībās paredzētie iebilduma iesniegšanas priekšnoteikumi paši par sevi ir piemēroti, lai pārmērīgi apgrūtinātu patērētājam Līgumu noteikumu direktīvā piešķirto tiesību īstenošanu, un tāpēc tie ir pretrunā efektivitātes principam.

35 Skat. iepriekš 34. punktu.

36 Spriedumi, 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, 52. punkts), 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 58. punkts), un 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 54. punkts).

Starpsecinājumi

82. Tāpēc ir jāsecina, ka tāda procedūra, kāda tā ir Polijā, nav saderīga ar Līgumu noteikumu direktīvu, ciktāl tā pārmērīgi apgrūtina patērētāju iesniegt iebildumu pret, pamatojoties uz vienkāršo vekseli, izsniegtu maksājuma rīkojumu, atļaujot tiesai vērtēt nelikumīgo raksturu tikai attiecīga patērētāja iebilduma gadījumā, pieprasot no patērētāja norādīt uz faktiem un pierādījumiem, kuri ļauj tiesai veikt šo vērtējumu, divu nedēļu laikā no maksājuma rīkojuma izsniegšanas brīža un radot nelabvēlīgu situāciju patērētājam tiesāšanās izdevumu segšanā.

VI. Secinājumi

83. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto argumentāciju, iesaku Tiesai uz *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

Līgumu noteikumu direktīvas tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka tām ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, ciktāl tajā ir paredzēts, ka maksājuma rīkojums tiek izdots, pamatojoties uz formāli spēkā esošu vienkāršu vekseli, kas nodrošina no aizdevuma līguma izrietošus pārdevēja vai piegādātāja prasījumus pret patērētāju, nevērtējot šī aizdevuma līguma noteikumu negodīgo raksturu, un ciktāl tas pārmērīgi apgrūtina patērētāju iesniegt iebildumu pret izsniegtu maksājuma rīkojumu, atļaujot tiesai vērtēt nelikumīgo raksturu tikai attiecīga patērētāja iebilduma gadījumā, pieprasot no patērētāja norādīt uz faktiem un pierādījumiem, kuri ļauj tiesai veikt šo vērtējumu, divu nedēļu laikā no maksājuma rīkojuma izsniegšanas brīža un radot nelabvēlīgu situāciju patērētājam tiesāšanās izdevumu segšanā.